

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความหมายและประเภทของเตาฮีตและแนวทาง
2. เพื่อศึกษาชีวประวัติของชัชคุมุหัมมัด เป็น อับดุลวะฮฺฮาบ
3. เพื่อศึกษาแนวทางของชัชคุมุหัมมัด เป็น อับดุลวะฮฺฮาบ ในการอธิบายหลัก

เตาฮีต

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่ามีความสำคัญและประโยชน์ดังนี้

1. ได้รับรู้ถึงความหมายและประเภทของเตาฮีตและแนวทาง
2. ได้ทราบถึงชีวประวัติของชัชคุมุหัมมัด เป็น อับดุลวะฮฺฮาบ
3. ได้ทราบถึงแนวทางในการอธิบายหลักเตาฮีตของชัชคุมุหัมมัด เป็น

อับดุลวะฮฺฮาบ

4. สามารถวิเคราะห์และหาคำตอบเกี่ยวกับข้อกล่าวหาต่างๆที่มีต่อชัชคุมุหัมมัด

เป็น อับดุลวะฮฺฮาบ

5. สามารถนำเสนอข้อมูลที่เป็นจริงและถูกต้องตามหลักวิชาการของแนวทางของชัชคุมุหัมมัด เป็น อับดุลวะฮฺฮาบ ในการอธิบายหลักเตาฮีต

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางการอธิบายหลักเตาฮีตของชัชคุมุหัมมัด เป็น อับดุลวะฮฺฮาบ โดยมุ่งศึกษาภายในขอบเขตดังนี้

1. ศึกษาความหมายและประเภทของเตาฮีตและแนวทาง

2. ศึกษาชีวิตประวัติของชัชคุจากตำราและเอกสารของนักวิชาการทั้งในอดีตและปัจจุบัน

3. ศึกษาแนวทางการอธิบายหลักเตาฮีดของชัชคุมุหัมมัด เป็น อับดุลวะสุฮาบ จากเอกสารและตำราที่เกี่ยวกับเตาฮีดของท่านเป็นหลักและตำราอื่นๆของท่านในเรื่องดังกล่าว

4. ศึกษาแนวทางการอธิบายหลักเตาฮีดของชัชคุมุหัมมัด เป็น อับดุลวะสุฮาบ จากเอกสารและตำราต่างๆที่เกี่ยวกับเตาฮีดจากผู้ที่ไม่เห็นด้วยในแนวทางของชัชคุ

ข้อตกลงเบื้องต้น

ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดข้อตกลงเบื้องต้นไว้ดังนี้

1. การแปลความหมายคัมภีร์อัลกุรอาน ผู้วิจัยจะใช้ความหมายที่แปลเป็นภาษาไทย โดยสมาคมนักเรียนเก่าอาหรับเป็นหลัก ที่พิมพ์โดยศูนย์กษัตริย์พะฮัดเพื่อการพิมพ์อัลกุรอาน แห่งนครมะดีนะฮ์ ฮ.ศ. 1419

2. การปริวรรตอักษรอาหรับ-ไทย ผู้วิจัยจะใช้ของวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

3. การอ้างอิงอัลกุรอานที่ผู้วิจัยนำมาอ้างอิงจากเจ้าของหนังสือ เอกสาร และบทความต่างๆ ที่ไม่ใช่ของผู้วิจัยเอง ผู้วิจัยจะไม่ขีดเส้นใต้ที่สุเราะฮ์และหมายเลขของสุเราะฮ์ ส่วนตัวบทอัลกุรอานที่ผู้วิจัยนำมาอ้างอิงที่เป็นส่วนหนึ่งของอายะฮ์อัลกุรอาน ผู้วิจัยจะระบุในเนื้อหาว่า “ส่วนหนึ่งของอายะฮ์นั้นๆ” และจะระบุไว้ในเชิงบรรณานุกรมเป็นส่วนหนึ่งของอายะฮ์ที่ผู้วิจัยคัดมาจากตำรา เอกสารและบทความต่าง ๆ ที่ไม่ใช่ของผู้วิจัยเอง

4. การอ้างอิงแหล่งที่มาของหะดีษ ผู้วิจัยจะอ้างถึงผู้ที่บ้านที่หะดีษและระบุหมายเลขของหะดีษ

5. การแนะนำบุคคล ผู้วิจัยจะแนะนำชื่อบุคคลที่ผู้วิจัยนำคำกล่าวของบุคคลนั้นมาอ้างอิงเท่านั้น โดยจะแนะนำชื่อ ปีกเกิด และปีเสียชีวิต หากไม่พบปีกเกิดหรือปีเสียชีวิตก็จะเลือกใช้ อันใดอันหนึ่ง

6. การอธิบายศัพท์และกลุ่มต่างๆ ผู้วิจัยจะเน้นเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอะกีดะฮ์และเตาฮีดเท่านั้น

7. ข้อมูลที่ได้จากเอกสารหรือหนังสือหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจะใช้การอ้างอิงแบบนามปีเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา โดยจะใช้ชื่อที่เป็นที่รู้จักในหมู่บรรดานักวิชาการ อาทิ อิหม่ามมุฮัมมัด เบ็นญาริ อัญญาอะบะรีย จะใช้นามว่า “อัญญาอะบะรีย หรืออิบนุญญะริร” เป็นต้น ส่วนปีที่พิมพ์และเลขหน้าที่ใช้อ้างอิงจะใช้เครื่องหมายวงเล็บปิด และจะใช้

ปีที่พิมพ์เป็นภาษาต่างประเทศกับหนังสือต่างประเทศ แต่หากเป็นหนังสือภาษาไทยก็จะใช้เป็นปี พุทธศักราช

8. การอ้างอิงในเชิงอรรถ ผู้วิจัยใช้การอ้างอิงแบบนามปี

9. การแปลตำรา หนังสือ และเอกสารต่างๆที่เป็นภาษาต่างประเทศมาเป็นภาษาไทย ผู้วิจัยจะแปลความหมายโดยภาพรวมและจะคงรักษาความหมายของข้อความเดิมในภาษาต่างประเทศไว้อย่างสมบูรณ์ที่สุด

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้งานวิจัยครั้งนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นและง่ายต่อการเข้าใจของผู้วิจัยและผู้ที่เกี่ยวข้องจะศึกษาในงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยได้ทำการนิยามศัพท์เฉพาะไว้ดังนี้

1. แนวทาง หมายถึงทัศนคติและความเห็นของชัยकुหมัมมัด เป็น อับดุลวะฮูฮาบในเรื่องของการอธิบายหลักเตฮีด

2. ชัยकु หมายถึงชัยकुหมัมมัด เป็น อับดุลวะฮูฮาบ

3. เตฮีด หมายถึงการเชื่อมั่นศรัทธาต่อเอกองค์อัลลอฮ์ ซึ่งครอบคลุมทั้ง 3 ประเภทคือ เตฮีดอัร-รูบูบียะฮ์ เตฮีดอัล-อัสมออ์ วัศ-ศิฟัต และเตฮีดอัล-อูลูฮียะฮ์

สัญลักษณ์

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้คำสุคติในลักษณะของสัญลักษณ์บางอย่าง ดังนี้

1. อ่านว่า ชุบหานะฮฺวะตะอาลา เป็นคำสรรเสริญต่อเอกองค์อัลลอฮ์ แปลว่า อัลลอฮ์ผู้ทรงมหาวริสุทธิ์

2. อ่านว่า ค็อลลัลลอฮ์อะลัยฮิอะสลัลัม เป็นคำสรรเสริญและดุอาแก่ท่านนบีมุฮัมมัด แปลว่า ขอความสันติสภาพจงประสบแก่ท่าน

3. อ่านว่า อะลัยฮิสสะลาม เป็นคำสรรเสริญและดุอาแก่ท่านนบีนอื่นๆ แปลว่า ขอความสันติสภาพจงประสบแก่ท่าน

4. ~~อ่านว่า~~ อ่านว่า เราะฎิยัลลอฮฺอันสุ เป็นคำคัวแต่เสาะหาบะฮ์คนเดียว
แปลว่า ขออัลลอฮฺทรงยอมรับเขาด้วยเถิด
5. ~~อ่านว่า~~ อ่านว่า เราะฎิยัลลอฮฺอันฮุม เป็นคัวแต่เสาะหาบะฮ์หลายคน
แปลว่า ขออัลลอฮฺทรงยอมรับพวกเขาด้วยเถิด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเอกสาร(Documentary Research) เจริงพรรณนาจากแหล่งข้อมูลที่สำคัญ 2 แหล่งคือ

1. เอกสารปฐมภูมิ (Primary Sources) ดังต่อไปนี้

- 1.4 คัมภีร์อัล- กุรอาน ที่ใช้ในการอ้างอิง ดังนี้
- 1.5 อัล- หะดีษ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยทุกบท
- 1.6 หนังสือและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับชีวประวัติและเตาฮีดโดยตรงของชัยคุ ดังนี้
 - 1.3.1 หนังสือ “Rawdat al-Afkar wa al-Afham limurtad Hal al-Iman wa Ghazawat zawil al-Islam ”ของชัยค์หุเซ็น เป็น อับดุลฆ็อนนาม อัลอะหฺุสาอีย
 - 1.3.2 หนังสือ“Onwan al-Majdi fi Tarikh Najdi ”ของชัยคุฮุฆมาน เป็น บิษร อัลนัจญ์ดี
 - 1.3.3 หนังสือ “Kitab al-Tawhid” ของชัยคุมุหัมมัด เป็น อับดุลวะฮฺฮาบ
 - 1.3.4 หนังสือ “Kashfu al-Shubuhah”ของชัยคุมุหัมมัด เป็น อับดุลวะฮฺฮาบ
 - 1.3.6 หนังสือ “ ‘Usul al-Salawat” ของชัยคุมุหัมมัด เป็น อับดุลวะฮฺฮาบ

2. เอกสารทุติยภูมิ (Secondary Sources) ซึ่งหมายถึงหนังสือหรือเอกสารที่เกี่ยวข้องกับชีวประวัติและเตาฮีดโดยทางอ้อม ประกอบด้วยหนังสือ ดังต่อไปนี้

- 2.1 หนังสือต่างๆที่อธิบายถึงเรื่องเตาฮีดที่ไม่ใช่เป็นงานเขียนของชัยคุ
- 2.2 หนังสืออธิบายอัลกุรอานที่อธิบายถึงเรื่องเตาฮีด
- 2.3 หนังสือที่อธิบายหะดีษต่างๆที่เกี่ยวกับเรื่องเตาฮีด

2.4 หนังสือหรือเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้องกับซัยคุที่เป็นของนักวิชาการรุ่นใหม่อาทิ

2.4.1 หนังสือ “Islamiyat La wahhabiyat” เขียนโดย ศ.ดร. อับดุลการิม นาสร์ อัลอักล

2.4.2 หนังสือ “Muhamad bin ‘Abdulwahhab Muslih Muftara Alaih” เขียนโดย มัสอูด นัควีย

2.4.3 หนังสือ “Muallafat Sheikh al-Imam Muhammad bin ‘Abdulwahhab” เป็นหนังสือรวบรวมผลงานของซัยคุ โดย อับดุลอาซิซ เบ็น อรรูมีเย ดร.มุหัมมัด บัลตาญียู และดร.สัยยิด หิญาบ

2.4.4 หนังสือ “Sheikh Muhammad bin ‘Abdulwahhab ‘Aqidatuhu al-Salafiyat wa Da‘watuhu al-Islahiyat wa Thanāa al-‘Ulama ‘Alaih” เขียนโดย อะหมัด เบ็น หะญูร์ อาละ ออบูฏอมีเย

2.4.5 หนังสือ “ ‘Aqīdat Sheikh Muhammad bin ‘Abdulwahhab al-Salafiyat wa Athruha fi Al-Alam al-Islamiy ” เขียนโดย ศ.ดร.ศอลิหุ เบ็น อับดุลลอลฮุ อัลอะบูค

ขั้นตอนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ถือเป็นการวิจัยที่จะต้องใช้เวลาละเอียดอ่อนและใช้เอกสารมากพอสมควร เนื่องจากเป็นหัวข้อที่มีความอ่อนไหวและเป็นประเด็นปัญหาในสังคมมาโดยตลอด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมมุสลิมทั้งในอดีตและปัจจุบัน

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงใช้หลักเกณฑ์และแนวทางที่ชัดเจนและถูกต้องตามหลักวิชาการในการทำวิจัย ทั้งนี้เพื่อนำมาซึ่งความถูกต้องและชัดเจนมากที่สุด โดยมีหลักเกณฑ์และขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. รวบรวมหนังสือ ตำรา และเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับชีวประวัติและเตาฮีดของซัยคุ ทั้งที่เป็นงานเขียนของซัยคุและงานเขียนของนักวิชาการทั้งในอดีตและปัจจุบันที่เขียนถึงซัยคุ

2. การเรียบเรียงและการนำเสนอข้อมูลที่ได้ศึกษามานั้น ผู้วิจัยมีหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

2.1 โดยภาพรวมแล้ว ผู้วิจัยจะนำเสนอแนวทางของชัชคุเป็นหลักในการอธิบายหลักเตาสีด

2.2 การนำเสนอแนวทางและประเด็นต่างๆที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเตาสีดของชัชคุในงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยจะใช้หลักฐานจากอรรถกถารอาน สุนนะฮ์ และคำอธิบายของอุละมาฮ์อะฮ์ดีเป็นบรรทัดฐาน ตลอดจนคำกล่าวของชัชคุในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าว

2.3 การนำเสนอข้อมูลของผู้ที่สนับสนุนชัชคุและผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับแนวทางของชัชคุ ผู้วิจัยจะนำเสนอและสรุปผลโดยใช้อรรถกถารอาน สุนนะฮ์ และความเข้าใจของอุละมาฮ์อะฮ์ดีเป็นบรรทัดฐาน

2.4. ผู้วิจัยได้อ้างอรรถกถารอาน โดยอ้างถึงสุเราะฮ์ และอายะฮ์ไว้หลังจากจบอายะฮ์โดยทันที โดยจะใช้เป็นภาษาอาหรับกับตัวบทและเป็นภาษาไทยสำหรับความหมายที่เป็นภาษาไทย

2.5. ผู้วิจัยได้จัดทำครรชนีอายะฮ์อรรถกถารอานและครรชนีหะดีษ

2.6 ผู้วิจัยได้จัดทำบรรณานุกรมและสารบัญไ้อย่างชัดเจน

3.การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ผู้วิจัยจะใช้วิธีการวิเคราะห์ภายนอกโดยอาศัยวิธีการเปรียบเทียบกับหลักฐานอื่นๆ เพื่อพิสูจน์ว่าหลักฐานนั้นเป็นของจริงหรือของปลอม และการวิเคราะห์ภายในโดยพิจารณาจากความสมบูรณ์ของหลักฐานและคุณสมบัติของความเป็นเหตุเป็นผล โดยวิเคราะห์อย่างถ่องแท้ถึงเจตนาและความมุ่งหมายที่แท้จริงของหลักฐานนั้นๆ โดยสังเกตจากสำนวนการใช้ภาษาของผู้เขียนประวัติศาสตร์เรื่องดังกล่าว และปราศจากจากอคติต่างๆ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์จากข้อมูลต่างๆที่ปรากฏในตำราและเอกสารต่างๆ ที่ได้รวบรวมไว้แล้ว

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยในหัวข้อเรื่อง “แนวทางของชัชคุมุหัมมัด เป็น อับดุลวะฮ์ฮาบ ในการอธิบายหลักเตาสีด” ผู้วิจัยสามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

5.1.1 การนำเสนอเตาสีดของชัชคุ

ชัชคุนับได้ว่าเป็นหนึ่งในบรรดาอุละมาฮ์ที่ได้รับการขนานนามจากอุละมาฮ์อะฮ์ดี สุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์ ว่าเป็นนักฟื้นฟูศาสนาในศตวรรษที่ 12 แห่งปีอิเราะฮ์ศักราช เป็นหนึ่งในบรรดาอุละมาฮ์ที่ได้เน้นหนักและให้ความสำคัญกับเตาสีดเป็นกรณีพิเศษ มีงานเขียนมากมาย

เกี่ยวกับเตาฮีต ซึ่งงานเขียนที่โดดเด่นและเป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลายคือ กิตาบ อัตเตาฮีต เป็นงานเขียนที่เน้นหนักเรื่องเตาฮีตโดยเฉพาะ และมีงานเขียนอื่นๆ อีกมากมายเกี่ยวกับเตาฮีต

การนำเสนอเรื่องเตาฮีตของชัยคุในระยะแรกไม่ค่อยได้รับการตอบรับเท่าไรนัก หากแต่ได้มีการต่อต้านอย่างหนักจากบรรดาอุละมาอูบางท่านในขณะนั้น แต่หลังจากที่ได้รับการอธิบายและคำชี้แจงจากชัยคุทำให้หลายท่านเปลี่ยนทัศนคติและกลับมายอมรับในแนวทางของการนำเสนอเตาฮีตของชัยคุ

5.1.2 หลักการอ้างอิงในการอธิบายของชัยคุ

หลักการอ้างอิงของชัยคุมีแหล่งที่มาที่สำคัญ 3 ส่วนดังนี้ คือ

1. ส่วนที่มาจากอัลลอฮ์โดยตรงที่เรียกว่า อัลกรุอาน

อัลกรุอาน คือ แหล่งอ้างอิงอันดับแรกในการอธิบายหลักเตาฮีตตามแนวทางของชัยคุ โดยมีวิธีการนำเสนอและแนวทางในการอธิบายใน 2 ลักษณะคือ

1.1 นำเสนออายะฮ์ทั้งอายะฮ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเตาฮีตหรือหัวข้ออื่นๆ ซึ่งเป็นแนวทางการอธิบายส่วนน้อยของชัยคุ

1.2. นำเสนอเพียงบางส่วนของอายะฮ์ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะจงเฉพาะส่วนตรงประเด็นกับสิ่งที่นำเสนอเท่านั้น ซึ่งถือว่าเป็นแนวทางการอธิบายที่ชัยคุมักจะใช้เป็นส่วนใหญ่

2. ส่วนที่มาจากท่านนบีมุฮัมมัด ที่เรียกว่า หะดีษหรือสุนนะฮ์

หะดีษหรือสุนนะฮ์ คือ แหล่งอ้างอิงอันดับสองรองลงมาจากอัลกรุอานตามแนวทางการอธิบายของชัยคุ โดยมีแนวทางในการนำเสนอที่ไม่แตกต่างกันเท่าไรนักกับอัลกรุอาน กล่าวคือ มี 2 ลักษณะ ดังนี้

2.1. นำเสนอหะดีษทั้งหมดทั้งหะดีษในการอ้างอิงในแต่ละครั้ง ซึ่งเป็นส่วนน้อย

2.2. นำเสนอหะดีษในส่วนที่ตรงประเด็นกับเนื้อหาที่นำเสนอเท่านั้น ซึ่งแนวทาส่วนใหญ่ที่ชัยคุใช้ในการอธิบาย

3.ส่วนที่มาจากความเข้าใจของอุละมาอู ทั้งอุละมาอูสะหะหะบะฮ์ และอุละมาอูสะลัฟท่านอื่นๆ

5.1.3 แนวทางการอธิบายหลักเตาฮีต

แนวทางการอธิบายหลักเตาฮีตของชัยคุ สามารถแบ่งออกได้ 3 ส่วนดังนี้

5.1.31. แนวทางการอธิบายเตาฮีตรูปูบียะฮ์

เตาฮีตรูปุบิยะสุตามแนวทางการอธิบายของซัยคุคือการให้เอกภาพต่ออัลลอฮ์ในด้านการเป็นผู้ทรงอภิบาล ผู้ทรงบริหารจัดการทุกสรรพสิ่ง ผู้ทรงประทานปัจจัยยังชีพ ผู้ทรงให้มีการกำเนิดผู้ทรงให้ความตาย โดยไม่มีสิ่งใดมารวมเป็นภาคีกับพระองค์ในเรื่องดังกล่าว ส่วนการรู้จักอัลลอฮ์ตามแนวทางการอธิบายของซัยคุคือสิ่งวาญิบ (จำเป็น) อันดับแรกในการเรียนรู้ โดยอาศัยอายาต (สัญญาณต่างๆ) ของพระองค์ที่พระองค์เป็นผู้ทรงสร้าง ผู้ทรงอภิบาล อาทิ ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ และทุกสรรพสิ่งที่มีอยู่ทั้งในและนอกโลกนี้ ซึ่งแนวทางในการอธิบายในเรื่องดังกล่าวนี้ ซัยคุได้ใช้วิธีการถามและตอบดังปรากฏในงานเขียนของท่าน อาทิ ในอุศูล อัศสะลาสะฮะ เป็นต้น

การศรัทธาต่อภพสุภาวะของอัลลอฮ์คือหนึ่งในหลักการอิมานของมุสลิมทุกคนที่ต้องศรัทธาและเชื่อมั่น ส่วนแนวทางการอธิบายของซัยคุในเรื่องดังกล่าวนี้ ซัยคุได้กล่าวอย่างเชื่อมั่นว่าแนวทางของอะฮ์ลุลสุนนะฮ์ในเรื่องดังกล่าวนี้คือการศรัทธาต่อภพสุภาวะของอัลลอฮ์ และไม่สิ่งใดที่จะเกิดขึ้นนอกจากที่พระองค์กำหนดเท่านั้น ไม่มีใครผู้ใดที่จะสามารถยับยั้งหรือยกเลิกได้ ทุกอย่างล้วนแต่ขึ้นอยู่กับความประสงค์ของพระองค์ พระองค์ทรงรับทราบทุกสิ่งทุกอย่างทั้งที่ยังไม่เกิดขึ้น จะเกิดขึ้นและที่เกิดขึ้นมาแล้ว ไม่มีสิ่งใดสามารถปกปิดหรือหลีกเลี่ยงจากความรู้ของพระองค์ได้ นอกจากนี้แล้วในแนวทางการอธิบายภพสุภาวะของอัลลอฮ์ ซัยคุยังได้อธิบายถึงแนวทางของกลุ่มที่หลงทางในเรื่องดังกล่าวอีกด้วย อาทิ กลุ่มเกาะคะริยะฮะ และ ญะบารีญะฮะ เป็นต้น

5.1.3.2 แนวทางการอธิบายเตาฮีตอัสมาวุศตีฟาต

นियามเตาฮีตอัสมาวุศตีฟาตตามการแนวทางการอธิบายของซัยคุ คือการให้ความเป็นเอกะต่ออัลลอฮ์ด้วยพระนามและคุณลักษณะพระองค์ที่พระองค์ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานและในหะดีษศอหิหฺของท่านนบีมุหัมมัด ส่วนแนวทางการอธิบายของซัยคุในหลักเตาฮีตอัสมาวุศตีฟาต คือ ศรัทธาและเชื่อมั่นในพระนามและคุณลักษณะทุกอย่างที่อัลลอฮ์ทรงตรัสไว้ในอัลกุรอานและทุกอย่างที่ปรากฏในหะดีษที่ศอหิหฺของท่านนบีมุหัมมัด โดยไม่มีการตีความหรือแปรความหมายเป็นอย่างอื่นแต่อย่างใด ไม่มีการเทียบเคียงกับพระองค์ ไม่ทราบถึงลักษณะต่างๆ ของพระองค์ ทั้งนี้ศรัทธาต่อพระองค์โดยไม่มีข้อสงสัยหรือเคลือบแคลงใจแต่อย่างใด

5.1.3.3 แนวทางการอธิบายเตาฮีตอูลูฮียะฮะฮะ

นियามเตาฮีตอูลูฮียะฮะฮะตามการแนวทางการอธิบายของซัยคุ คือการให้เอกะต่ออัลลอฮ์ด้วยการอิบาอะฮ์ต่อพระองค์เพียงองค์เดียว ส่วนแนวทางการอธิบายของซัยคุเตาฮีตอูลูฮียะฮะฮะฮะคือเตาฮีตที่ซัยคุได้ให้ความสำคัญเป็นพิเศษ และเป็นเตาฮีตจะแยกแยะระหว่างผู้ศรัทธาและผู้

ตั้งภาคี เตาฮีดประเภทนี้รวมถึงอบิดอะฮ์ทุกชนิดทุกประเภท ทั้งภายในและภายนอก ทั้งนี้จะไม่เรียกว่าอบิดอะฮ์หากปราศจากเตาฮีดอูลูฮียะฮ์

5.1.4 แนวทางการอธิบายของซัยคุเกี่ยวกับซิริกและบิดอะฮ์

ตามแนวทางการอธิบายของซัยคุเกี่ยวกับซิริกและบิดอะฮ์ ทั้งสองอย่างนี้คือสองสายน้ำหายนะของประชาชาติอิสลามทั้งในอดีตและปัจจุบัน ซิริกสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งภายในและภายนอก มีทั้งที่ทำให้หลุดออกจากศาสนาและทำให้เตาฮีดเสียหาย และมีทั้งทำแล้วก่อให้เกิดบาปใหญ่แต่ไม่หลุดออกจากศาสนา ส่วนบิดอะฮ์ที่ยิ่งใหญ่คือบิดอะฮ์ในการตั้งภาคีต่ออัลลอฮ์

5.1.5 แนวทางการอธิบายของซัยคุเกี่ยวกับ นะวากิด อัดเตาฮีด

นิยามนะวากิด อัดเตาฮีดตามแนวทางการอธิบายของซัยคุ คือสิ่งที่ทำให้เตาฮีดเป็นโมฆะอันมาจากสาเหตุการตั้งเจตนา การพูดจา และการกระทำ ส่วนแนวทางการอธิบายของซัยคุเกี่ยวกับนะวากิด อัดเตาฮีด สามารถแบ่งออกเป็นทั้งหมด 3 ประเภท คือ 1. นะวากิด อัลกอลบียะฮ์ 2. นะวากิดอัลเกาลียะฮ์ และ 3. นะวากิดอัลอะมะลียะฮ์ ทั้งนี้นะวากิด ทั้ง 3 ประเภทนี้ และการจะกล่าวหาว่าใครเป็นผู้ที่ตักศาสนานั้นจะต้องผ่านกระบวนการที่เรียกว่า อิกอมะตุล อัลหุญญะฮ์

5.2 อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง แนวทางของซัยคุหมัมมัด เป็น อับดุลวะฮ์ฮาบในการอธิบายหลักเตาฮีด ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ซัยคุหมัมมัด เป็น อับดุลวะฮ์ฮาบ เป็นอุละมาอ์เตาฮีดที่สำคัญท่านหนึ่งที่เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางทั้งในอดีตและปัจจุบัน ทั้งนี้เนื่องจากท่านคือนักฟัฎฮ์อิสลามในศตวรรษที่ 12 แห่งปีฮิจเราะฮ์ศักราช เป็นอุละมาอ์ที่ต่อต้านซิริกและบิดอะฮ์ ตลอดจนปกป้องอะกีดะฮ์อิสลามไว้อย่างสมเกียรติสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศ.ดร.ศอลิหุ เป็น อับดุลลอฮ์ อัลอะอูบุด ในหัวข้อเรื่อง “ ‘Aqidat̄ Sheikh Muhammad bin ‘AbdulWahhāb al-Salafiyaṭ Wa Asaruha Fi al-Ālam al-Islamiy ” แปลว่า อะกีดะฮ์ของซัยคุหมัมมัด เป็น อับดุลวะฮ์ฮาบในแนวทางของสะลัฟ และอิทธิพลที่มีต่อโลกมุสลิม ซึ่งค้นพบว่าแนวทางของซัยคุในเรื่องอะกีดะฮ์สอดคล้องกับแนวทางของอุละมาอ์สะลัฟในทุกๆ ด้าน

2. แนวทางการอธิบายเตาฮีดของซัยคุเป็นการอธิบายสอดคล้องกับแนวทางของอุละมาอ์สะลัฟ แต่สิ่งที่ทำให้ซัยคุมีความโดดเด่นมากเป็นพิเศษในเรื่องดังกล่าวนี้ เป็นเพราะการห้ามปรามและการทำร้ายล้างสิ่งอูฐริด้วยอำนาจที่เป็นรัฐจากรัฐบาลที่ปกครองด้วยหลักการอิสลามในยุค

ของซัยคุซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนางมรฟัต เบ็นติ กามิต เป็น อับดุลลอฮ์ อูสรอฮ์ ในหัวข้อเรื่อง “Ihtisab Sheikh Muhammad bin ‘Abd al-Wahhab” แปลว่า การสั่งทำความดีและห้ามปรามทำชั่วของซัยคุหมัมมัด เป็น อับดุลอะฮฺยาบ ซึ่งค้นพบว่าซัยคุคือนักฟื้นฟูอิสลาม (มุญ์ดิด) ในศตวรรษที่ 12 แห่งปีฮิเราะฮ์ และการสั่งทำความดีและการห้ามความชั่วของซัยคุเป็นไปตามแนวทางที่ถูกตั้งตามหลักวิชาการอิสลามที่ได้กำหนดไว้ มิได้ดำเนินการโดยความรู้สึกหรือไม่มีหลักการแต่อย่างใด

3. แนวทางการอธิบายเตาฮีดของซัยคุคือแนวทางที่สอดคล้องกับแนวทางของอุละมาอะฮ์สุสุนนะฮ์วัตญะมาอะฮ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการอิติมาด (ยึดถือ) อัลกุรอาน และสุนนะฮ์ เป็นหลักอ้างอิงในการอธิบายหลักเตาฮีดและอะกีดะฮ์ ซึ่งสอดคล้องกับความวิจัยของพณฯ ท่านอับดุลอาซิซุ เบ็น มุหมัมมัด เบ็น อิบรอฮีม อาละซัยคุ, ซัยคุมันนาฮ์ ฎ็อควอน และซัยคุศอลิหุ เบ็น อับดุลรอฮมาน อัลอฎูรอม

4. หลักการหลักในแนวทางการอธิบายหลักเตาฮีดของซัยคุคือการเคารพอิบาดะฮ์ต่ออัลลอฮ์เพียงองค์เดียวและจะต้องปราศจากชริกเล็กและชริกใหญ่อย่างเด็ดขาด เพราะนั่นคือนิยามเตาฮีดตามแนวทางการอธิบายของซัยคุ

5. ซัยคุได้ยึดแนวทางการอธิบายจากอุละมาอะฮ์สลัฟสองท่านที่ซัยคุโปรดปรานในงานเขียนของทั้งสองคือ ซัยคุอิบนู คัยมิยะฮ์ และอิบนู กอญิมิ ซึ่งสามารถสังเกตได้ในงานเขียนของซัยคุที่มักจะอ้างถึงอับบาซ และอิบนูกอญิมิ

6. แนวทางในการนำเสนอการอธิบายหลักเตาฮีดของซัยคุ คือซัยคุมีแนวทางในการนำเสนออย่างเป็นระบบและเรียบง่าย ตลอดจนสรุปเป็นหัวข้อและจำประเด็นหลักที่สำคัญไว้อย่างน่าสนใจ ซึ่งสามารถช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่ายขึ้น

7. การคะวะฮ์ของซัยคุสู่เตาฮีดด้วยความจริงจังและบริสุทธิ์ใจนั้น ทำให้ซัยคุได้รับการขนานนามว่าเป็นนักฟื้นฟูอิสลามในศตวรรษที่ 12 แห่งปีฮิเราะฮ์ศักราช ซึ่งสอดคล้องกับหะดีษของท่านนบีมุหมัมมัด ﷺ ที่ว่า

” ((
(3740 :) ((

ความว่า : แท้จริงในทุกๆ 100 ปี อัลลอฮ์ ﷻ จะทรงคัดเลือกให้แก่ประชาชาตินี้บุคคลที่จะมาฟื้นฟูศาสนาของพระองค์ (บันทึกโดย Abu Dawūd, หมายเลขหะดีษ 3740) ¹

¹ al-Baniy กล่าวว่าเป็นหะดีษเศาะหีหฺ (2001 หมายเลขหะดีษ 599)

เช่นเดียวกับอุละมาอูหลายท่านทั้งในอดีตและปัจจุบันที่ยอมรับในเรื่องดังกล่าวนี้ ดังปรากฏในงานวิจัยของศอลิหุ อัลอะอูบุด เป็นต้น แม้ว่าเรื่องดังกล่าวนี้ผู้ต่อต้านการชะวะฮ์ของ ชัยคุบางกลุ่มที่ไม่อาจจะยอมรับได้ในเรื่องดังกล่าว

8.คำว่า วะฮ์บียหรือวะฮ์ฮาบียคือหนึ่งในคำที่ใช้ในการโจมตีการทำงานชะวะฮ์ของ ชัยคุ ซึ่งคำดังกล่าวนี้นอกจากจะไม่ถูกต้องตามหลักการพาดพิงแล้วถึงชัยคุ ยังเป็นคำที่กุขึ้นมาเพื่อ หวังผลทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากที่กระแสการตอบรับการชะวะฮ์ที่มีมากขึ้นและมีความเข้มข้นมากขึ้นทำให้นักการเมืองหลายฝ่ายทั้งในและนอกประเทศรู้สึกเป็นห่วงและกลัวว่า อิสลามที่นำโดยชัยคุและอิหม่ามสุอูดจะแพร่หลายมากขึ้นและอาจทำให้อิสลามที่บริสุทธิ์เกิดขึ้นมา อีกครั้ง ดังนั้นการร่วมมือระหว่างผู้ที่สูญเสียผลประโยชน์ทางการเมืองกับผู้ที่หวังร้ายต่ออิสลามได้ ดำเนินในทุกวิถีทางเพื่อให้ได้มาซึ่งการล่มสลายของอิสลามที่บริสุทธิ์ที่นำโดยชัยคุในขณะนั้น หลักฐานที่สำคัญประการหนึ่งซึ่งชี้ให้เห็นว่าความร่วมมือระหว่างสองฝ่าย คือการมอบของขวัญและ แสดงความยินดีจากมหาอำนาจในยุคหนึ่งต่อผู้ที่ชนะสงครามที่เมืองดร์อียะฮ์ ซึ่งสงครามในครั้งนั้น ทำให้เมืองดร์อียะฮ์เสียหายและพังทลายไปในที่สุด

9.การชี้ขาดในประเด็นที่เกี่ยวข้องต้อฮีดตามทัศนะของชัยคุ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการตคศาสนา ซึ่งถือว่าเป็นประเด็นที่สำคัญมาก ทั้งนี้ชัยคุได้ดำเนินการในเรื่องดังกล่าวโดยการอธิบายในเรื่องดังกล่าวอย่างชัดเจนและทำความเข้าใจกับทุกฝ่ายโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับผู้ละเมิดในเรื่องดังกล่าว ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่เขาจะต้องได้รับรู้และเข้าใจอย่างประจักษ์แจ้งในเรื่องดังกล่าว ชัยคุได้ระมัดระวังในเรื่องดังกล่าวเป็นกรณีพิเศษดังที่เหล่าบรรดาอุละมาอะฮ์ ลุศสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์ได้ระมัดระวังมาแล้วในอดีต หากไม่ระมัดระวังในเรื่องดังกล่าวแล้วจะเกิด พิณนะฮ์ (ความวุ่นวายและความยุ่งเหยิง) ขึ้นในสังคมและจะก่อเกิดปัญหาการลั่งเลื่อระหว่างกัน และกันจนกลายเป็นสงครามในที่สุด

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง “แนวทางของชัยคุมุหัมมัด เป็น อับดุลวะฮ์ฮาบในการอธิบายหลักเตฮีด” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะและเห็นสมควรทำการวิจัยในประเด็นหัวข้อต่อไปนี้

- 1.ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างอะกีดะฮ์ของชัยคุมุหัมมัด เป็น อับดุลวะฮ์ฮาบ กับ อะกีดะฮ์อะฮ์ลุลกะลามและอะฮ์ลุลบิตอะฮ์
- 2.การชะวะฮ์สู่อิสลามของชัยคุมุหัมมัด เป็น อับดุลวะฮ์ฮาบ
- 3.อึดตักฟิร ตามทัศนะของชัยคุมุหัมมัด เป็น อับดุลวะฮ์ฮาบ